

НИКОЛАЙ ГОГОЛ

СОРОЧИНСКИЯТ ПАНАИР

Превод от руски: Константин Константинов, —

chitanka.info

I

*Тежко ми е да живея вкъщи.
Изведи ме ти навън,
дето много шум се вдига,
дето всичките момичета
танцуват,
дето всичките момци се
веселят.*

Из една
стара легенда

Колко упоителен е, колко блестящ е летният ден в Малорусия! Колко морногорещи са часовете, когато пладнето блести в тишина и зной и синият, неизмерим океан, приведен като сладострастен купол над земята, изглежда заспал и цял разнежен, прегръща и притиска хубавицата във въздушните си обятия! По него — нито един облак. В полето — нито звук. Всичко сякаш е умряло; само горе в небесната дълбочина трепти чучулига и сребърни песни летят по въздушни стъпала към влюбената земя и от време на време вик на чайка или звънлив глас на пѣдпѣдък отеква в степта. Лениво и безгрижно, сякаш излезли на разходка без цел, стоят подоблачни дъбове и ослепителните удари на слънчевите лъчи запалват цели живописни купчини листа, намятат други с тъмна като нощ сянка, по която само при силен вятър тук-там проблясва злато. Изумрудите, топазите, сапфирите на ефирните насекоми се сипят над пъстрите зеленчукови градини, засенчени от стройни слънчогледи. Сивите копи сено и златните житни снопи се разполагат на стан в полето и чергаруват по неговата неизмерима шир. Приведените от тежки плодове широки клони на черешите, сливите, ябълките, крушите; небето и неговото чисто

огледало — реката, в зелени, гордо вдигнати рамки... как е изпълнено със сладострастие и разнеженост малоруското лято!

В такова великолепие блестеше един ден от горещия август на хиляда осемстотин... осемстотин... Да, има трийсетина години оттогава, когато на около десет версти от селището Сорочинци пътят гъмжеше от народ, забързал от всички близки и далечни селца за панаира. Още от сутринта се точеха в безкрайна върволица колари със сол и риба. Планини от грънци, завити в сено, се движеха бавно и сякаш се отегчаваха от затвора си и от тъмнината; само тук-там някоя пъстро боядисана паница или макитра^[1] се подаваше самохвално изпод високо метнатата върху колата рогозка и привличаше умилните погледи на поклонниците на разкоша. Много минувачи поглеждаха със завист високия грънчар — стопанин на тия скъпоценности, — който вървеше бавно зад стоката си и грижливо завиваше хубавците и кокотките си с омразното им сено.

Встрани изморени волове влачеха една самотна кола, отрупана с чували, коноп, платно и различна покъщнина, след която крачеше, облечен в чиста риза и изцапани платнени шалвари, господарят ѝ. Той мързеливо избърсваше потта, която течеше по мургавото му лице и дори капеше от дългите му мустаци, напудрени от оня неумолим бръснар, който идва неканен и при хубавицата, и при изрода, и насила пудри от няколко хиляди години целия човешки род. До него вървеше вързана за колата кобила, кроткият вид на която издаваше преклонните ѝ години. Мнозина от срещнатите хора, особено момците, сваляха шапка на нашия селянин. Но не побелелите му мустаци и не важната му стъпка ги караха да правят това; трябваше човек да вдигне очи малко нагоре, за да види причината на тая учтивост: на колата беше седнала хубавата му дъщеря с кръгло личице, с черни вежди, извити като равни дъги над светлите кестеняви очи, с безгрижно усмихнати розови устнички, с вързани на главата червени и сини панделки, които заедно с дългите плитки и със снопчето полски цветя украсяваха като богата корона прелестната ѝ главичка. Всичко ѝ беше интересно; всичко ѝ се струваше чудно, ново... и хубавите очички постоянно скачаха от един предмет на друг. Как да не ѝ е интересно — за пръв път е на панаир! Осемнайсетгодишна девойка за пръв път на панаир!... Но нито един от минувачите не знаеше с каква мъка тя бе измолила от баща си да я вземе със себе си, макар че той от все сърце щеше да

направи това по-рано, ако не беше злата мащеха, научена да го държи в ръцете си толкова изкусно, както той държеше поводите на старата си кобила, която заради дългата служба се влачеше сега за продан. Неукротимата съпруга... Но ние забравихме, че и тя беше седнала на колата с празнична вълнена зелена блуза, по която като по хермелин бяха нашите опашчици, само че червени, със скъпа пола, пъстра като шахматна дъска, и с басмена шарена шапчица, придаваща някаква особена важност на нейното червено пълно лице, по което се мяркаше нещо толкова неприятно, толкова диво, че всеки бързаше да насочи веднага разтревожения си поглед към веселото личице на дъщерята.

Пред очите на нашите пътници вече почваше да се разкрива Псьол; отдалеч лъхаше прохлада, която се усещаше по-силно след мъчителната убийствена горещина. През тъмнозелените и светлозелените листа на безредно разхвърляните по ливадата черни тополи и брези засвяткаха огнени студени искри и красавицата река бляскаво оголи сребърната си гръд, по която разкошно падаха зелените къдри на дърветата. Своенравна като хубавица в ония упоителни часове, когато вярното огледало тъй завидно включва в себе си нейното изпълнено с гордост и с ослепителен блясък чело, белите ѝ рамене и мраморната шия, открояваща се сред тъмната вълна, паднала от русата ѝ глава, когато с презрение хвърля едни накити, за да ги замени с други, и прищевките ѝ нямат край — тя почти всяка година променя своите околности, като избира нов път и се обгражда с нови, разнообразни местности. Редица мелници вдигаха с тежките си колела широки вълни и мощно ги хвърляха, като ги разбиваха на пръски, засипваха с прах и изпълваха с шум околността. Колата с познатите ни пътници се изкачи в това време на моста и реката се разгърна пред тях в цялата си хубост и величие като излято стъкло. Небето, зелените и сините гори, хората, колите с грънци, мелниците — всичко се бе обърнало с главата надолу, стоеше и ходеше с краката нагоре, без да пада в синята прекрасна бездна. Пред тая разкошна гледка нашата хубавица се замисли и забрави дори да чопли и да яде слънчогледа си, с който грижливо се занимаваше из целия път, когато изведнъж думите: „Ех, че девойка!“ — смаяха слуха ѝ. Тя се огледа и видя на моста тълпа момци, един от които, облечен по-контешки от другите, с бяла свитка^[2] и сив астраганен калпак, сложил ръце на кръста си, дръзко поглеждаше хората в колите. Хубавицата не можа да не

забележи загорялото му, но приятно лице и огнените очи, които сякаш се мъчеха да проникнат в нея, и сведе поглед, като помисли, че може би той е казал тия думи.

— Чудесна девойка — продължи момъкът с бялата свитка, без да сваля очи от нея. — Бих дал целия си имот, за да я целуна. А пък пред нея седнал дяволът.

Смях се дигна от всички страни; но натруфената съжителка на бавно крачещия съпруг не хареса много тоя поздрав: червените ѝ бузи станаха огнени и поток от ругатни зашиба като дъжд главата на немирния момък:

— Да се задавиш, негоден бурлак! Гърне да чукне баща ти по главата! Да се подхлъзнеш на леда, антихрист проклет! Да му изгори дяволът брадата на оня свят!

— Виж я как ругае! — каза момъкът и облеци очи към нея, смутен сякаш от такъв силен залп неочаквани поздравя. — Как не я заболя езикът тая стогодишна вещица да изрече тия думи!

— Стогодишна! — поде възрастната хубавица. — Нечестивецо! Върви се измий най-напред! Дрипльо негоден! Не съм виждала майка ти, но знам, че е мръсница, и баща ти е мръсник, и леля ти е мръсница Стогодишна! Млякото по устните му още...

Сега колата почна да слиза от моста и последните думи не можеха вече да се дочуят; но момъкът като че не искаше да свърши с това. Без да му мисли много, той грабна буца кал и я хвърли подире ѝ. Ударът излезе по-сполучлив, отколкото можеше да се предполага: цялата ѝ нова басмена шапчица бе опръскала с кал и смехът на немирните лудетини се удвои. Дебелата кокетка кипна от гняв, но през това време колата беше отминала доста далеч и нейното отмъщение се насочи към невинната заварена дъщеря и към бавния съпруг, който, отдавна свикнал с подобни явления, пазеше упорито мълчание и хладнокръвно приемаше бурните думи на разгневената си съпруга. Но въпреки това неуморимият ѝ език дрънкаше и се въртеше в устата ѝ чак додето стигнаха в предградието при стария си познат и сват, казака Цибуля. Срещата на сватозете, които отдавна не бяха се виждали, прогони за известно време от главите им това неприятно произшествие, като накара нашите пътници да поприказват за панаира и да си отпочинат малко след дългия път.

II

Господи, Боже мой, какво ли няма на този панаир! Колела, стъкла, катран, тютюн, ремъци, лук, всякакви търговци... Така че да имаш в кесията си трийсет рубли, пак няма да можеш да купиш целия панаир.

Из една малоруска
комедия

Сигурно ви се е случвало да чуete някъде далечен, устремен надолу водопад, когато разтревожената околност, изпълнена с тътен и хаос от чудни неясни звуци, се носи като вихър пред вас. Не изпитвате ли веднага същото и във вихъра на селския панаир, когато целият народ се слива в едно огромно чудовище и мърда с цялото си туловище по площада и по тесните улици, вика, смее се, гърми? Шум, ругатни, мучене, блеене, рев — всичко се слива в нестройна глъчка. Волове, чували сено, цигани, грънци, жени, сладкиши, калпаци — всичко е ярко, пъстро, нестройно, мята се на купчини и се мерзелее пред очите. Разните гласове се заливат един друг и нито дума не се измъква, не се спасява от този потоп; нито един вик не се изговаря ясно. Само пляскането на ръцете при пазарлъците се чува от всички страни на панаира. Кола се счупва, звънти желязо, трещят хвърлени на земята дъски и замаяната глава се чуди накъде да се обърне. Нашият новодошъл селянин с черновеждата си дъщеря отдавна вече се блъскаше сред народа. Приближаваше се до един товар, опипваше друг, пресмяташе цените; а в това време мислите му се въртяха неспирно около десетте чувала жито и старата кобила, докарани за продан. По лицето на дъщеря му личеше, че не ѝ е много приятно да се мотае около колите с брашно и пшеница. Искаше ѝ се да отиде там, гдето под палатки бяха празнично накичени червени панделки, обици, калаени и медни кръстчета и пендари. Но и тук тя намираще доста

предмети за наблюдение: много я размиваше как циганинът и селянинът си пляскаха един друг ръцете и извикваха от болка; как един пиан евреин удряше с коляно отзад някаква жена; как скаралите се търговци си подхвърляха хули и раци; как руснакът поглаждаше с една ръка козята си брада, а с другата... Но в това време тя усети, че някой я дръпна за везания ръкав на ризата. Огледа се — и момъкът в бялата свитка с ясните очи стоеше пред нея. Тя цяла потрепера и сърцето ѝ затуптя така, както никога при никаква радост и при никаква скръб още не беше туптяло: и чудно, и хубаво ѝ се стори, и сама не можеше да проумее какво става с нея.

— Не бой се, сърчице мое, не бой се! — каза ѝ тихо той и я улови за ръката. — Няма да ти кажа нищо лошо!

„Може и да е истина, че няма да ми каже нищо лошо — помисли си хубавицата. — Само че ми е чудно... Това трябва да е дяволът! Сама, струва ми се, зная, че не бива така... А нямам сили да измъкна ръката си.“

Селянинът се огледа и поиска да каже нещо на дъщеря си, но встрани се чу думата пшеница. Тая магична дума го накара да се присъедини в същата минута към двамата търговци, които разговаряха високо, и вниманието му, приковано към тях, не можеше вече да бъде отвлечено от нищо.

III

*Виждаш ли какъв момък е той?
Малко са в света такива.
Смуче ракия като квас!*

Котлярев
ски, „Енеида“

— Ти, значи, мислиш, земляк, че нашата пшеница няма да върви? — казваше един човек, който приличаше на пришелец еснаф, жител на друго някое селище, обут в пъстри платнени шалвари, изцапани с катран, на друг един в синя, на места закърпена вече свитка, с грамадна цицина на челото.

— Тук няма нищо за мислене; готов съм да си метна примка и да увисна на това дърво като наденица пред Коледа, ако продадем макар и една крина.

— Кого лъжеш, земляк? Освен нашата пшеница друга няма докарана — възрази човекът с пъстрите шалвари.

„Да, разправяйте, каквото щете — мислеше си бащата на нашата хубавица, който не изтърва нито една дума от разговора на двамата търговци, — аз пък имам запас от десет чувала.“

— Там е работата, че гдето се намеси дяволът, има толкова печалба, колкото от гладен руснак — каза многозначително човекът с цицината на челото.

— Какъв дявол? — подхвана другият с пъстрите шалвари.

— Чу ли какво се разправя сред народа? — продължи човекът с цицината на челото, като го погледна отстрана с мрачните си очи.

— Е!

— Е, това е то! Съветникът, да не му даде господ да пие господарска сливовица, определил за панаира едно проклето място, на което и да пукнеш, зърно няма да продадеш. Виждаш ли оня стар

съборен сайвант, който стои ей-там под могилката! (Тук любопитният баща на нашата хубавица се премести още по-наблизо и сякаш цял се превърна във внимание.) В оня сайвант стават постоянно дяволските истории; и на това място нито един панаир не е минавал без беда. Късно снощи селският писар минал оттам и щом погледнал, от таванското прозорче се подала една свинска зурла и изгрухтяла така, че тръпки го побили. Току-виж, че пак се покаже червената свитка!

— Каква е тая *червена свитка*!

Тук косата на нашия внимателен слушател настръхна; той се обърна уплашено назад и видя, че дъщеря му и момъкът стояха спокойно прегърнати и си нашепваха някакви любовни приказки, забравили всички свитки на света. Това прогони страха му и го накара да се върне към предишното безгрижие.

— Ехе, хе, хе, земляк, както виждам, ти си голям майстор на прегръщането! А пък аз едва на четвъртия ден след сватбата се научих да прегръщам покойната си Хвеска, и то благодарение на кума; той ми беше шафер и ме научи.

Момъкът веднага разбра, че бащата на неговата любезна не е много умен, и почна мислено да крои план как да го склони в своя полза.

— Ти, човече Божи, сигурно не ме познаваш, а пък аз веднага те познах.

— Може да си ме познал.

— Ако искаш, ще ти кажа и името, и прякора ти, и каквото щеш: ти се казваш Солопий Черевик.

— Тъй, Солопий Черевик.

— Я се вгледай по-добре: не ме ли познаваш?

— Не, не мога да те позная. Не се докачай, но през живота си съм се нагледал на толкова различни муцуни, че и дяволът не може запомни всички.

— Съжалявам тогава, че не си спомняш за сина на Голопупенко!

— Нима ти си синът на Охрим?

— Ами кой друг? Или синът на Голопупенко, или дяволът.

Сега приятелите се поздравиха и почнаха да се целуват. Нашият Голопупенков син реши обаче, без да губи време, да слиса новия си познат:

— Е, Солопий, както виждаш, аз и дъщеря ти толкова се обикнахме, че искаме да сме цял живот заедно.

— Добре, Параска — каза Черевик, като се обърна усмихнат към дъщеря си, — пък може и наистина, както се казва, да бъдете вече заедно и такова... да пасете на една ливада! Какво, спазарихме ли се? А сега, новоизнамерен мой зетко, у теб е черпнята!

И тримата се намериха в палатката на познатата панаирска гостилница, държана от една еврейка и отрупана с многобройни дамаджани, бутилки и бъклицы от всички родове и възрасти.

— Ех, юначага! Затова те обичам — говореше Черевик, който беше вече пийнал, и гледаше как бъдещият му зет наля едно пръстено канче, голямо колкото половин литър, и без да се намръщи, го изпи до дъното, а сетне го хвърли и строши на парчета. — Какво ще речеш, Параска? Какъв годеник ти намерих! Гледай, гледай как юнашки смуче ракията!

И като се усмихваше и олюляваше, той тръгна с нея към колата си, а нашият момък се упъти към дюкянчетата с манифактура, в които имаше търговци дори от Гадяч и Миргород — двата прочути града в Полтавска губерния, — да търси някоя по-добра дървена лула с по-богата медна обковка, червена кърпа, нашарена с цветя, и калпак — за сватбени дарове на тъста и на всички, които трябва да се даряват.

IV

Макар и на мъжа да му се иска едно, видиш ли, че жената иска друго, трябва да ѝ угодиш.

Котляревски

— Е, жено, намерих годеник на дъщерята!

— Ха, тъкмо сега е време да се търсят годеници! Глупак, глупак! Сигурно ти е писано цял живот да останеш такъв. Де се е чуло и видяло свестен човек да търси сега годеник за дъщеря си? По-добре да беше помислил как да се отървеш от пшеницата. Добър трябва да е и тоя годеник. Сигурно най-дрипавият от всички голтаци.

— Да имаш да вземаш, само да го видиш какъв момък е! Само свитката му струва повече от твоята зелена блуза и от червените ти ботушки. А колко сериозно смуче ракията... Да ме вземе дяволът заедно с теб, ако съм видял през живота си някой момък да изсърба на един дъх половин литър, без да се намръщи.

— Така е: щом е пияница и скитник, от твоята боя е. Обзалагам се, че е същият оня негодник, който се лепна за нас на моста. Съжалявам, че досега не ми е попаднал: да го науча аз него.

— Е, добре, Хивря, и той да е. Защо да е негодник?

— Защо да е негодник! Ах ти, празна кратуно! Чуваш ли? Защо да е негодник? Къде бяха глупавите ти очи, когато минавахме край мелницата; под самия му изцапан с тютюн нос да опозорят жена му, а той да не ще и да знае.

— Все пак не виждам в него нищо лошо. Бива си го момчето. Само дето цапна муцуната ти с тор.

— Ехе! Ти, както виждам, няма да ме оставиш дума да продумам! Какво значи това? Кога се е случвало такова нещо с теб! Сигурно си успял вече да си посърбнеш, без да продадеш нещо...

Сега и нашият Черевик забеляза, че се е разприказвал прекалено, и побърза да скрие главата си в ръце, защото смяташе без съмнение, че

разярената му съжителка ще забие веднага съпружеските си нокти в косата му. „Дявол да го вземе! На ти сватба! — мислено си казваше той, като се отдръпваше от своята силно настъпваща съпруга. — Ще трябва да откажа на добрия човек за нищо и никакво. Господи, Боже мой, защо пращаш такава напаст на нас, грешните? И без това толкова много смет има по света, а ти отгоре на всичко си наплодил и жени!“

V

*Не се привеждай, яворе,
ти си още зелен;
не скърби, казаче,
ти си още млад!*

Малорус
ка песен

Седнал до колата си, момъкът с бялата свитка разсеяно гледаше народа, който глухо шумеше наоколо. Умореното слънце си отиваше от света, след като спокойно бе задимило пладнята и утрото, и гаснещият ден руменееше пленително и тъжно като бузите на прекрасна жертва на неумолим недъг в оня тържествен миг, когато отлита в небето. Върховете на белите шатри и палатки блестяха ослепително, озарявани от някаква едва доловима огненорозова светлина. Стъклата на отрупаните закуп прозорци пламтяха; зелените шишенца и чаши по масите на кръчмарките бяха станали огнени; планините от пъпеши, дини и тикви изглеждаха излени от злато и от тъмна мед. Разговорите постепенно ставаха по-редки и по-заглушени и уморените езици на търговките, селяните и циганите се въртяха по-лениво и по-бавно. Тук-таме проблясваше светлинка и благовонната пара от галушките, варени на огъня, се носеше по стихващите улици.

— За какво си се натъжил, Грицко? — извика един висок загорял циганин и тупна по рамото нашия момък. — Дай воловете за двайсет!

— Ти все за воловете, та за воловете. Вашето племе мисли само за печалба. Как да хване и да измами добрия човек.

— Ту, дяволе, теб не на шега те е прихванало. Да не е от яд, че сам си натрапи годеница?

— Не, аз не съм такъв; аз стоя на думата си; сторя ли веднъж нещо, то ще бъде докрай. Но тоя дъртак Черевик, изглежда, няма

съвест за пара: даде дума, а се дърпа назад... Но него няма защо да обвинявам, той е дръвник и толкоз. Това са игри на старата вещица, която днес с момчетата здравата наругахме на моста. Ех, да бях цар или велик господар, пръв щях да обеса всички тия глупци, които оставят жените им да ги яздят...

— Ще отстъпиш ли воловете за двайсет, ако накараме Черевик да ни даде Параска?

Грицко го погледна смаян. В мургавите черти на циганина имаше нещо злобно, язвително, долно и същевременно високомерно: който го погледнеше, беше веднага готов да признае, че тая чудна душа е изпълнена с големи достойнства, за които обаче на земята има само една награда — бесилката. Устата, съвсем хлътнала между носа и острата брада, винаги озарена от усмивка, малките, но живи като огън очи, постоянно сменящите се по лицето му светкавици на начинания и замисли — всичко това сякаш изискваше особено, също така чудновато облекло, каквото той носеше тогава. Тоя тъмнокафяв кафтан, който само от едно досягане би се разсипал на прах, дългата черна коса, която падаше на фъндъци върху раменете, обувките на загорелите боси нозе — всичко това сякаш се беше сраснало с него и образуваше неговата същина.

— Не за двайсет, за петнайсет ще ти ги дам, стига да не ме излъжеш! — отговори момъкът, без да сваля от него изпитателните си очи.

— За петнадесет ли? Добре. Помни тогава: за петнайсет. Ето ти една синица^[3] капаро!

— Ами ако излъжеш?

— Излъжа ли те — капарото е твое!

— Добре! Дай си ръката.

— Дай!

VI

*Каква беда, Роман иде и сега ще ме набие,
пък и вие, пан Фома, ще си изпатите.*

Из малоруска
комедия

— Насам, Афанасий Иванович! Тук плетът е по-нисък, вдигнете си крака и не се бойте: моят простак отиде да спи с кума си под колата, да не би руснаците да отмъкнат нещо!

Така свирепата съжителка на Черевик любезно насърчаваше попския син, който, след като се беше долепил страхливо до стобора, скоро се покатери на плета и дълго стоя колебливо върху него като дълго страшно привидение, измервайки с око къде ще бъде по-добре да скочи, и най-последно се стовари с шум в бурена.

— Каква беда! Да не сте се ударили, да не сте си строшили, Боже опази, врата? — шепнеше грижливата Хивря.

— Шт! Нищо, нищо, любезна Хавроня Никифоровна! — продума с болка и с шепот попският син и се изправи на нозете си. — Като се изключи само ужилването от копривата, това змиеподобно растение по думите на покойния отец протопоп.

— Да идем тогава в стаята, там няма никой. А пък аз мислех вече, Афанасий Иванович, да не ви е боляло глава или сърце. Никакъв ви няма. Е, как сте? Чух, че господин баща ви спечелил сега всевъзможни неща!

— Съвсем дребна работа, Хавроня Никифоровна; татко получи през целия пост всичко петнайсет чувала жито, четири чувала просо, стотина погачи, а кокошките, ако човек ги преброи, няма да излязат и петдесет, яйцата пък са повечето вмирисани. Но истински сладостни приношения, примерно казано, ми предстои да получа само от вас, Хавроня Никифоровна! — продължаваше попският син, като я поглеждаше умилно и се присламчваше по-близо до нея.

— Ето ви и приношенията, Афанасий Иванович — продума тя, като сложи на масата паниците и превзето закопча блузата си, която уж случайно се беше разкопчала. — Варенички, пшеничени галушки, тиганици, сирни банички!

— Обзалагам се, че най-изкусните ръце от целия Евин род са приготвили всичко това — каза попският син, като се залови за баничките и притегли с другата ръка вареничките. — Но, Хавроня Никифоровна, моето сърце жадува да получи от вас гозба, по-сладка от всички тиганици и галушки.

— Съвсем не мога да зная каква гозба ви се иска, Афанасий Иванович! — отговори пълната хубавица, като се престори, че не го разбира.

— Разбира се, вашата любов, несравнима Хавроня Никифоровна! — прошепна попският син, който държеше в едната си ръка вареник, а с другата прегръщаше широката ѝ снага.

— Бог знае какво измисляте, Афанасий Иванович — каза Хивря и наведе свенливо очи. — Току-виж, че сте поискали да се целувате!

— По този въпрос ще ви разправа нещо за себе си — продължи попският син, — когато бях, примерно казано, още в бурсата, помня като днес...

В този миг се чу лай и тропот на портата. Хивря бързо излезе и се върна цяла пребледняла.

— Ах, Афанасий Иванович, загазихме ние с вас; сума народ хлопа и ми се счу гласът на кума...

Вареникът преседна в гърлото на попския син... Очите му се опулиха, като че някой преселник от оня свят току-що му бе направил посещение.

— Качете се тук! — извика уплашената Хивря, като сочеше сложените върху две греди под самия таван дъски, върху които бяха натрупани разни домашни вехтории.

Опасността придаде смелост на нашия герой. Като се посъвзе, той скочи върху нара на печката и оттам предпазливо се покатери на дъските. А Хивря се завтече, изгубила ума и дума, към портата, защото пак се потропа, по-силно и по-нетърпеливо.

VII

Ама че тук стават чудесии, господине!

Из малоруска
комедия

Необикновено произшествие се беше случило на панаира: навред се пръсна мълвата, че някъде между стоките се била показала *червената свитка*. На бабата, която продаваше гевреци, ѝ се сторило, че видяла сатаната с образ на ужасна свиня и че той постоянно се навеждал над колите, сякаш търсел нещо. Тая мълва се разнесе бързо по всички кътчета на стихналия вече панаир; и всички смятаха за престъпление да не я повярват, макар че продавачката на гевреци, чието подвижно дюкянче беше до палатката на кръчмарката, цял ден се кланяше без всякаква нужда и рисуваше с нозе кръгове като вкусните гевреци, които продаваше. Към това се присъединиха и преувеличените вести за чудесиите, видени от общинския писар в съборения сайвант, така че късно вечерта всички гледаха да бъдат поблизо един до друг; спокойствието беше нарушено и страхът пречеше всекому да затвори очи; а ония, които не се отличаваха с голяма храброст и имаха сигурен подслон в къщите, се прибираха по домовете. Към последните спадаше и Черевик с кума и с дъщеря си; те заедно с гостите, които сами се поканиха у тях, бяха вдигнали силния шум, от който толкова се уплаши нашата Хивря. Кумът си беше вече пийнал, което личеше от това, че мина с колата си из двора два пъти, докато намери къщата. Гостите също бяха доста развеселени и без церемонии влязоха преди самия стопанин. Съпругата на нашия Черевик седеше като на тръне, когато те започнаха да тършуват из всички ъгли на къщата.

— Как си, кумице? — извика влезият кум. — Все още ли те тресе треска?

— Да, не съм добре — отговори Хивря, като поглеждаше неспокойно към дъските, наредени под тавана.

— Я, жено, донеси бъклицата от колата! — каза кумът на жена си, която беше дошла с него. — Ще се почерпим с тия добри хора; проклетите женоря ни изплашиха така, че ме е срам да го кажа. Защото, повярвайте ми, братя, за нищо дойдохме тук! — продължаваше той, като посръбваше от глиненото канче. — Давам новия си калпак, ако жените не са намислили да ни се присмеят. Пък и наистина да е сатаната: какво е сатаната? Плюйте му на главата! Да рече ей-сега да се изправи например пред мене: да бъда кучи син, ако не му покажа лакът!

— Но защо изведнъж цял пребледня? — извика един от гостите, който беше с една глава по-висок от другите и се мъчеше винаги да се покаже храбрец.

— Аз ли... Какво приказвате! Да не сънувате?

Гостите се усмихнаха. Доволна усмивка се показва на лицето на шегобиеца храбрец.

— Как ще побледнее! — поде друг. — Бузите му са цъфнали като мак; сега той не е Цибуля, а цвекло или по-право — също като оная *червена свитка*, която толкова изплаши хората.

Бъклицата обиколи масата и направи гостите още по-весели. Сега нашият Черевик, който отдавна се измъчваше от *червената свитка*, защото тя не даваше нито минута спокойствие на любопитния му дух, се обърна към кума:

— Кажи, моля ти се, куме, аз все разпитвам и все не мога да науча историята на тая проклета свитка.

— Ех, куме, то не струва да се разправя вечер, но щом трябва да угодя на теб и на добрите хора (тук той се обърна към гостите), които, както виждам, искат също да чуят за тая чудесия — тъй да бъде. Слушайте тогава!

Той почеса рамото си, избърса се с полата на дрехата си, сложи двете си ръце на масата и започна:

— Някога, за каква вина и аз, Бога ми, не зная, един дявол бил изгонен от пъкъла.

— Но как тъй, куме? — прекъсна го Черевик. — Как е възможно да изгонят дявола от пъкъла?

— Няма що, куме, взели, та го изгонили, както селянинът гони кучето от къщата си. Може да му е скимнало да направи някое добро дело и затова са му посочили вратата. И ето на горкия дявол му домъчняло толкова за пъкъла, че просто му идело да се обеси. Какво да прави? От мъка почнал да пие. Загнездил се в същия оня сайвант, който, нали го видя, се е съборил под могилата и край него сега нито един добър човек не минава, без да се опази предварително със светия кръст. И станал дяволът такъв гуляйджия, какъвто не можеш намери между момците. От сутрин до вечер седи в кръчмата...

Строгийт Черевик отново прекъсна нашия разказвач:

— Господ знае какво говориш ти, куме! Кой пуска дявола в кръчма? Нали той, слава Богу, има големи нокти на лапите и рогчета на главата?

— Тъкмо там е работата, че бил с калпак и с ръкавици. Кой ще го познае? Гулял, гулял — най-послед стигнал дотам, че пропилил всичко, каквото имал. Кръчмарят дълго време му давал на вяра и сетне престанал. Принудил се дяволът да заложи едва ли не на безценица на евреина, който тогава държал кръчма на Сорочинския панаир, червената си свитка; заложил я и му казал: „Помни, евреино, ще дойда да си взема свитката точно след една година: пази я!“ И потънал сякаш във водата. Евреинът разгледал добре свитката: сукното ѝ такова, каквото и в Миргород не можеш намери, а червеният цвят гори като огън, да му се ненагледаш! И на евреина му се видяло много дълго да чака срока. Почесал си сколуфите и смъкнал от някакъв пан, който минавал оттам, едва ли не пет жълтици. За срока евреинът съвсем забравил. Но ето че веднъж по мръкнало дошел някакъв човек: „Евреино, дай ми свитката!“ Отначало евреинът не го познал, сетне се вгледал и се престорил, че за пръв път го вижда: „Каква свитка? Нямам никаква свитка!“ Оня взел, че си отишъл. Но вечерта, когато евреинът затворил къщурката си, преброил парите си в сандъците, наметнал се с чаршаф и почнал да се моли по еврейски, чува шумолене... поглежда: във всички прозорци се показват свински зурли...

Сега наистина се чу някакъв неясен звук, твърде подобен на свинско грухтене; всички пребледняха. Пот изби по челото на разказвача.

— Какво? — продума уплашен Черевик.

— Нищо! — отвърна кумът, макар че се тресеше цял.

— А! — обади се един от гостите.

— Ти ли каза...

— Не!

— Кой изгрухтя тогава?

— Бог знае от какво се изплашихме! Няма никой!

Всички почнаха да се оглеждат плахо и да търсuvat из ъглите. Хивря беше ни жива, ни умряла.

— Ех вие, жени, жени! — рече тя високо. — Вие ли ще ми бъдете казаци и мъже! Вретено ви трябва в ръцете и чепкало! Някой може, прости ми, господи, да е... Под някого е изскърцала пейката и всички се стреснахте като малоумни!

Това засрами нашите храбреци и ги накара да се поокуражат. Кумът сръбна от канчето и почна да разправя по-нататък:

— Евреинът примрял от страх, но свинете — с крака, дълги като кокили — се вмъкнали през прозорците и веднага го съживили с тройни камшици, като го накарали да подскача по-високо от ей тоя куп. Евреинът го ударил на молба и си признал всичко... Само че свитката не можела да се върне скоро. Панът бил обран из пътя от някакъв циганин, който продал свитката на една търговка, тя я докарала пак на Сорочинския панаир, но оттогава никой не купувал нищо от нея. Търговката се чудила, чудила и най-после се досетила: за всичко трябва да е виновна червената свитка. Не току-тъй, като я обличала, усещала, че нещо все я притиска. Без да му мисли и да разсъждава много, хвърлила я в огъня — но не гори тая ми ти дяволска дреха! „Е, това трябва да е сатанински дар!“ Търговката се изхитрила и я мушнала в колата на един селянин, който карал масло за продан. Глупакът се зарадвал, само че за маслото му никой не питал. „Ех, лоши ръце са ми подхвърлили тая свитка.“ Грабнал брадвата и я насякъл на парчета; гледа: едното парче пълзи към другото и свитката пак цяла. Прекръстил се, ударил отново с брадвата, разхвърлил парчетата из цялото село и си заминал. Но оттогава всяка година, и то тъкмо по време на панаира, дяволът със свинската зурла ходи наоколо, грухти и събира парчетата от свитката си. Сега, казват, й липсвал само левият ръкав. Оттогава хората бягат от онова място и от десетина години вече тук не е имало панаир. Кой дявол накара сега съветника да...

Другата половина на думата замря на устата на разказвача. Прозорецът изтрещя, стъклата изскочиха със звън и се показа една

страшна свинска зурла, която въртеше очи, като че питаше: Какво правите тук, добри хора?

VIII

*Подвил опашка като куче, той като Каня
цял се разтрепера и от носа му енфие потече.*

Котляревски,
„Енеида“

Ужас скова всички, които се намираха в стаята. Кумът се вкамени със зинала уста; очите му се опулиха, като че искаха да стрелят; разперените пръсти останаха неподвижно сгърчени във въздуха. Високият храбрец подскочи в непобедим страх до тавана и се удари с глава в гредата; дъските се изхлузиха и попският син с гръм и трясък полетя на земята.

— Ай, ай, ай! — закрещя един, тръшна се на пейката и ужасен, почна да размахва ръце и нозе.

— Спасете! — реवेशе отчаяно друг, като се закри с кожуха.

Кумът, когото втората уплаха извади от вцепенението му, запълзя разтреперан под полата на съпругата си. Високият храбрец се вмъкна в печката въпреки тесния отвор и сам се затвори с капака. А Черевик, сякаш залян с вряла вода, сложи на главата си едно гърне вместо калпак, втурна се към вратата и като малоумен хукна из улицата, без да вижда земята под нозете си; само умората го принуди да понамали скоростта на бягането. Сърцето му туптеше като чукало на хапан, пот течеше на потоци. Изнемогнал, той беше готов вече да падне на земята, когато изведнъж му се счу, че някой го гони... Спря да диша.

— Дяволът! Дяволът! — закрещя обезумял той с утроени сили и след минута се търколи без съзнание на земята.

— Дяволът! Дяволът! — крещеше някой зад него и той чу само как нещо с шум се стовари отгоре му. Паметта му изчезна и като страшен обитател на тесен погребален ковчег той остана ням и неподвижен на сред пътя.

IX

*Отпред още — иди-дойди; а
отзад
съвсем прилича на дявол.*

Из една
простонародна
приказка

— Чуваш ли, Влас? — каза, като се приповдигна един от множеството, което спеше на улицата. — До нас някой помена дявола!

— Какво ми влиза в работата! — избърбори лежащият до него циганин и се протегна. — Ако ще, да помене и всичките си роднини.

— Но той извика така, като че го душат!

— Какво не дрънка човек в съня си!

— Каквото щещ, казвай, но трябва поне да видим; я цъкни огън!

Другият циганин измърмори нещо и се изправи на нозе; два пъти се освети с искри, като със светкавици, раздуха с уста праханта и тръгна със светилничето в ръка — обикновено украинско светилниче, направено от счупена паничка, пълна с овча лой, — като осветяваше пътя.

— Стой, тук лежи нещо, я светни насам!

Сега към тях се присъединиха още няколко души.

— Какво лежи, Влас?

— Като че ли са двама души: единият отгоре, другият отдолу; кой от тях е дяволът, не мога да позная!

— А кой е отгоре?

— Жена!

— Видя ли, тя е дяволът!

Общ смях събуди почти цялата улица.

— Жена възседнала мъж; тая жена сигурно знае да язди! — каза един от събралата се тълпа.

— Гледайте, братя! — рече друг, като вдигна едно парче от гърнето, от което само здравата половина беше останала на главата на Черевик. — Какъв калпак си е сложил тоя добър юнак!

Нарасналият шум и смях свести нашите мъртъвци. Солопий и съпругата му, все още изплашени, дълго гледаха с неподвижни и ужасени очи мургавите лица на циганите: озарявани тук-там от несигурната и трептяща светлина, те изглеждаха като сборище от гноми, заобиколени с тежка подземна пара и с облаци от мрак на непробудната нощ.

Х

Махни се, махни се, сатанинска магийо!

Из малоруска
комедия

Свежестта на утрото лъхаше над събудилото се Сорочинци. Кълбета дим от всички комини се понесоха към изгрялото слънце. Панаирът зашумя. Овцете забляеха, конете зацвилиха; крясъкът на гъските и на търговките се понесе отново по целия табор и страшните приказки за **червената свитка**, които толкова бяха изплашили хората през тайнствените часове на здрача, изчезнаха с утрото, озарило света.

Като се прозяваше и протягаше, Черевик дремеше у кума си под прикрития със слама сайвант заедно с воловете, чувалите с брашно и пшеница и сякаш не му се искаше да се раздели с бляновете си, когато неочаквано чу един глас, който му беше толкова познат, колкото и убежището на леността — благословената печка в неговата къща или кръчмата, която далечната му сродница държеше на десет крачки от вратата му.

— Ставай, ставай! — врънкаше на ухото му нежната съпруга, като го дърпаше с все сила за ръката.

Черевик вместо отговор наду бузи и почна да размахва ръце, като че удряше барабан.

— Луд човек! — извика тя, като се дръпна от размаханите му ръце, които едва не засегнаха лицето ѝ.

Черевик се изправи, потри малко очите си и се огледа наоколо:

— Дявол да ме вземе, ако твоята мутра, гълъбице, не ми се стори като барабан, на който същите свински зурли, за които разправяше кумът, ме караха да бия зора като руснак...

— Стига, стига си дрънкарл глупости! Върви изкарай по-скоро кобилата за продан. Станахме за смях на хората: дошли сме на панаир, а не сме продали и един наръч коноп...

— Така, жено — поде Солопий, — сега ще ни се смеят.

— Върви, върви, ти и без това си станал за смях!

— Нали виждаш, че още не съм се мил — продължи Черевик, като се прозяваше и чешеше гърба си и между другото се мъчеше да спечели време за мързела си.

— Тъкмо сега ли ти е скимнало да бъдеш чистник! Кога друг път си бил такъв? Ето кърпата, избърши си муцуната...

Тя грабна нещо завито на кълбо и с ужас го захвърли: то беше *червен ръкав на свитка!*

— Върви си гледай работата — повтори тя на съпруга си, като се посъвзе и видя, че от страх краката му се подкосиха и зъбите му затракаха.

— На ти сега продажба! — мърмореше той на себе си, като отвърза кобилата и я поведе към площада. — Ненапразно, когато се канех да тръгна на тоя проклет панаир, ми беше тъй тежко на душата, сякаш някой бе стоварил на гърба ми мъртва крава, а воловете на два пъти завиваха към къщи. Пък и доколкото си спомням сега, ние тръгнахме май в понеделник. Ето отде иде цялото зло!... Неуморим е и проклетият дявол; да беше си носил свитката без един ръкав; но не, не иска да остави добрите хора на мира. Да бях например аз дяволът — Господ да ме пази от такова нещо, — щях ли да се мъкна нощем да търся проклетите дрипи?

Философстването на нашия Черевик беше прекъснато от дебел и рязък глас. Пред него стоеше един висок циганин.

— Какво продаваш, добри човече?

Продавачът помълча, огледа го от глава до пети и каза със спокойно лице, без да се спира и без да пуска юздите от ръката си:

— Нали виждаш какво продавам?

— Ремъчета ли? — попита циганинът, като погледна юздата в ръката му.

— Да, ремъчета, ако кобилата прилича на ремъче.

— Но, дявол да го вземе, земляк, ти трябва да си я хранил със слама.

— Със слама ли?

Черевик поиска да дръпне юздата, за да изкара напред кобилата и да изобличи в лъжа безсрамния клеветник, но ръката му с необикновена лекота се удари в брадата му. Погледна — в нея

прорязана юзда и към юздата привързано — о, ужас, косата му изведнъж настръхна! — парче от червен ръкав... Той плю, прекръсти се и като размаха ръце, побягна от неочаквания дар и по-бързо от млад момък се загуби в тълпата.

XI

За моето жито пак мен биха.

Пословица

— Дръжте го, дръжте го! — крещяха няколко момци в тесния край на улицата и Черевик усети, че изведнъж го уловиха здрави ръце.

— Вържете го! Той е същият, който открадна кобилата на добрия човек!

— За Бога, защо ме връзвате?

— И още пита! Защото открадна кобилата на селянина Черевик!

— Да не сте полудели, момчета? Где се е видяло някой сам да открадне нещо от себе си?

— Стари шеги! Стари шеги! Защо тичаше презглава, като че самият сатана те гонеше по петите?

— Как да не тичам, когато сатанинската дреха...

— Е, гълъбче, разправяй ги на други; добре ще те нареди съдията, загдето плашиш хората с дяволски истории.

— Дръжте го, дръжте го! — чу се на другия край на улицата. — Ето го, ето го беглеца!

И пред очите на нашия Черевик се яви кумът в най-жалко положение, с вързани на гърба ръце, воден от неколцина момци.

— Чудеса почнаха да стават! — казваше един от тях. — Да бяхте чули какво разправя тоя мошеник, който още от пръв поглед личи, че е крадец, когато почнаха да го питат защо бяга като малоумен. Бръкнал, казва, в джоба си да смръкне енфие и вместо табакерата измъкнал къс от дяволската свитка, от която лумнал червен огън, а той — беж да го няма!

— Ехе-хе, тия две птици май са от едно гнездо. Вържете ги и двамата заедно!

XII

Добри хора, с какво съм се провинил толкова? Защо ме мъчите? — каза нашият сиромас. — Защо се гаврите с мене, защо, защо? — каза той и проля потоци горчиви сълзи, като се хвана за кръста.

Артемовски-Гулак,
„Господарят и кучето“

— Ти, свате, дали наистина не си отмъкнал нещо? — попита Черевик, легнал вързан заедно със свата си под сламения покрив.

— И ти ли, куме! Да ми изсъхнат ръцете и краката, ако някога съм откраднал нещо освен може би вареники със сметана от майка си, и то когато бях на десет години.

— Защо ни сполетя тогава, куме, такава напасть? Теб ти е по-леко; теб те обвиняват поне, че си откраднал от друг; но защо клеветят така мен, клетия, че съм бил отмъкнал кобилата от себе си? Изглежда, куме, че ни е писано да нямаме щастие!

— Тежко ни на нас, клетии сираци! — и двамата кумове почнаха да плачат на глас.

— Какво има, Солопий? — каза влезлият в това време Грицко. — Кой те е вързал?

— А, Голопупенко! Голопупенко! — извика зарадван Солопий. — Ето, куме, тоя е същият, за когото ти говорех. Ех, юначага! На, Бог да ме убие ей тук, ако не изсмука пред мен една кана, голяма горе-долу колкото главата ти, и дори не се намръщи.

— Защо тогава, куме, ти не зачете такъв славен момък?

— Ето, както виждаш — продължи Черевик, като се обърна към Грицко, — Бог ме наказва навярно, загдето сгреших пред теб. Прости ми, добри човече. Повярвай, готов съм да сторя всичко за теб... Но какво да правя? Дяволът е влязъл в старата.

— Аз не съм злопаметен, Солопий! Ако искаш, ще те освободя!
Той смигна на момците, които го пазеха, и те сами се спуснаха да го развързват.

— Но и ти стори каквото трябва: сватба! Па да погуляем тъй, че цяла година да ни болят нозете от хопак!

— Добре, виж това е добре! — каза Солопий и се плесна по ръцете. — Сега ми стана толкова весело, като че руснаците са отвлекли моята бабичка. Какво има да се мисли: бива ли, или не бива тъй — още днес ще направим сватбата и свършено!

— Не забравяй, Солопий, след един час ще дойда при теб; а сега си върви у дома; там те чакат купувачи за твоята кобила и за пшеницата!

— Как, няма кобилата се намери?

— Намери се!

От радост Черевик се втрещи, загледан подир Грицко, който си отиваше.

— Е, Грицко, лошо ли си свършихме работата? — каза високият циганин на забързалия момък. — Нали сега воловете са мои?

— Твои са, твои!

XIII

*Не бой се, майчице, не бой се, обуи се с
червени ботушки, тълчи враговете под нозете
си: нека твоите подкови да дрънкнат! Нека
твоите врагове да млъкнат!*

Сватбарска песен

Подпряла с лакът хубавичкото си лице, Параска се бе замислила, седнала сама в стаята. Много блянове се въртяха в русата ѝ глава. Ту лека усмивка изведнъж раздвижваше алените ѝ устнички и някакво радостно чувство повдигаше тъмните ѝ вежди, ту облак на замисленост отново ги отпускате над кафявите светли очи.

„Ами ако не се сбъдне онова, което казваше той? — шепнеше тя с израз на съмнение. — Ами ако не ме дадат? Ако... Не, не, това няма да бъде! Мащехата ми прави всичко, каквото ѝ хрумне, нима и аз не мога да правя, каквото поискам? Ако е за упоритост, и аз я имам доста. А колко е хубав, как чудно горят черните му очи! Колко хубаво казва: «Параске, гълъбице!» Как му отива бялата свитка! Само поясът му да беше по-светъл!... Нищо, аз ще му изтъка, като се преместим да живеем в нова къща. Не мога да мисля без радост — продължаваше тя, като извади от пазвата си облепено с червена хартия огледалце, което беше купила от панаира, и се огледа в него със скрито удоволствие. — Когато я срещна тогава някъде, за нищо на света няма да я поздравя, ако ще да пукне. Не, мащехо, доста си била заварената си дъщеря! По-скоро пясък ще поникне върху камък и дъбът ще се наведе над водата като върба, отколкото аз да се приведа пред теб! Но виж, че забравих... чакай да премеря шапчицата, макар да е на мащехата, как ще ми стои!“ Тя се изправи и като държеше в ръце огледалцето с наведена към него глава, премина трепетно по стаята, сякаш се страхуваше, че ще падне, виждайки под себе си вместо пода тавана с наредените под него дъски, от които неотдавна се беше строполил попският син, и рафтовете с

наредените по тях гърнета. „Да не би наистина да съм дете — извика тя със смях, — страхувам се да стъпя.“

И почна да потупва с крак все по-смело; най-послед лявата ѝ ръка се отпусна и се опря на кръста, тя започна да танцува, като подрънкваше с подковките, държеше пред себе си огледалото и тананикаше любимата си песен:

*Зелена зеленико,
разстилай се ниско!
А ти, хубавецо мой,
ела при мен близко!
Зелена зеленико,
разстилай се още по-ниско!
А ти, хубавецо мой,
ела още по-близко!*

В това време Черевик надникна през вратата и като видя дъщеря си, че танцува пред огледалото, спря се. Той дълго гледа и се смя на невиджаната прищявка на девойката, която се бе унесла и сякаш не забелязваше нищо. Но когато Черевик чу познатите звуци на песента, всичко у него заигра; гордо сложил ръце на кръста, той излезе напред и се впусна да играе, да прикляква, като забрави всичките си грижи. Високият смях на кума накара и двамата да трепнат.

— И таз добра, бащата и дъщерята празнуват сами сватба! Я по-скоро вървете: годеникът дойде!

При последните думи Параска пламна по-силно от алената панделка, която обвързваше главата ѝ, а безгрижният ѝ баща си спомни за какво е дошъл.

— Е, дъще, да вървим по-скоро! Хивря, от радост че продадох кобилата, хукна — каза плахо той и се огледа встрани, — хукна да си купува шарено палто и разни там платове, та трябва да свършим всичко, преди да се е върнала!

Още преди да прекрачи прага на къщата, тя се видя в ръцете на момъка с бялата свитка, който я чакаше с цял куп хора на улицата.

— Боже, благослови! — каза Черевик, като събра ръцете им. — Нека си живеят, както се вият венци!

Но изведнъж се чу глъчка.

— По-скоро ще пукна, но няма да позволя това! — крещеше съжителката на Солопий, но тълпата я отблъскваше със смях.

— Не се сърди, не се сърди, жено! — каза хладнокръвно Черевик, когато видя, че двама едри цигани бяха хванали ръцете ѝ. — Стореното е сторено, аз не обичам да се отмятам!

— Не, не, това няма да го бъде! — крещеше Хивря, но никой не я слушаше; няколко двойки обградиха новата двойка и образуваха около нея непроницаема танцуваща стена.

Странно, необяснимо чувство би завладяло всеки, който би видял, че щом музикантът в шаячна свитка и с дълги засукани мустаци дръпна лъка, навред по неволя се възцари единство и съгласие. Хора, по чиито мрачни лица сякаш цял живот не бе се плъзгала усмивка, потропваха с нозе и разтърсваха рамене. Всичко се въртеше. Всичко танцуваше. Но още по-странно, още по-необяснимо чувство се пробуждаше в дълбочината на душата, когато човек погледнеше как старите женици, по чиито повехнали лица лъхаше гробно равнодушие, се блъскаха между младите засмени, живи хора. Нехайни, дори без детска радост, без искра на съчувствие, тия жени, движени единствено от пиянството, което като механик на безжизнения си автомат ги кара да вършат нещо човекоподобно, поклащаха тихо пияните си глави и потропваха сред развеселения народ, без дори да извърнат очи към младата двойка.

Шумът, смехът, песните се чуваха все по-тихо и по-тихо. Лъкът замираше, отслабваше и ронеше неясни звуци в празнотата на въздуха. Още долиташе отнякъде тропане, нещо подобно на бучене на далечно море, и скоро всичко стана празно и глухо.

Не така ли и радостта, прекрасната и непостоянна гостенка, отлита от нас и самотният звук напразно се мъчи да изрази веселие? В собственото си ехо той долавя вече тъга и пустота и се вслушва смяян в него. Не така ли веселите приятели на бурната и волна младост един след друг се загубват в света и оставят най-последно сам своя стар брат? Мъчно е на изоставения! И тежко, и тъжно е на сърцето му, и няма как да му се помогне.

[1] *Макитра* — Делва за чукане на мак — бел.авт. ↑

[2] *Свитка* — вид полукафтан. ↑

[3] *Синица* — синя банкнота от пет рубли. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.